

KOMMUNIKATIV YONDASHUV ASOSIDA INGLIZ TILI DARSLARINI TASHKIL ETISH

Bozorova Sevinch

Annotatsiya: *Mazkur maqolada ingliz tili o'qitish jarayonida kommunikativ yondashuvning o'rni va ahamiyati yoritilgan kommunikativ metodning asosiy tamoyillari ularni amaliyotda qo'llash mexanizmlari hamda o'quvchilarning muloqot kompetensiyasini rivojlantirishdagi o'rni tahlil etilgan shuningdek darslarni kommunikativ yondashuv asosida tashkil etishning afzalliklari interaktiv metodlar bilan uyg'unlashuvi ham ko'rib chiqilgan*

Kalit so'zlar: *kommunikativ yondashuv ingliz tili til o'qitish metodikasi muloqot kompetensiyasi interaktiv metodlar til o'rganish faoliyatga yo'naltirilgan ta'lim*

KIRISH

Hozirgi kunda ingliz tilini o'qitishning asosiy maqsadi o'quvchilarda chet tilida erkin muloqot qila olish ko'nikmasini shakllantirishdan iboratdir zamonaviy ta'lim paradigmasida kommunikativ yondashuv til o'rganish jarayonining markaziy g'oyasiga aylangan chunki tilning asl mohiyati bu muloqotdir kommunikativ yondashuv o'qitish jarayonida o'quvchini faol suhbatdosh sifatida shakllantirishga yo'naltiriladi bunda o'quvchilar nafaqat til qoidalarini o'rganadilar balki real hayotiy vaziyatlarda fikr almashish o'z fikrini bildirish va boshqalarni tushunish jarayonida til vositalaridan foydalana boshlaydilar

Chet tillarni o'qitish tarixida grammatik tarjima metodi to'g'ridan to'g'ri metod audio lingval metod kabi ko'plab yondashuvlar mavjud bo'lgan biroq kommunikativ yondashuv ularning eng samarali shakli sifatida e'tirof etiladi chunki bu metodda asosiy e'tibor o'quvchining kommunikativ ehtiyojiga qaratiladi ya'ni til vositasi emas balki aloqa maqsadi markazda turadi

ASOSIY QISM

Kommunikativ yondashuvning nazariy asoslari XX asrning ikkinchi yarmida rivojlana boshlagan bu yondashuv tilni o'rganish jarayonida lingvistik kompetensiyadan tashqari kommunikativ kompetensiyani ham shakllantirish zarurligini ilgari suradi kommunikativ kompetensiya deganda shaxsning muayyan ijtimoiy vaziyatda to'g'ri va samarali muloqot olib borish qobiliyati tushuniladi bu esa grammatik fonetik va leksik bilimlardan tashqari pragmatik va sotsiolingvistik omillarni ham o'z ichiga oladi

Kommunikativ yondashuvda dars jarayoni o'qituvchi markazli emas balki o'quvchi markazli tarzda tashkil etiladi o'qituvchi bu jarayonda yo'naltiruvchi va maslahat beruvchi

rolini bajaradi o'quvchilar esa faol suhbatdosh sifatida darsda ishtirok etadilar bu metodning asosiy tamoyillari quyidagilardan iborat o'quvchilarning nutqiy faolligini oshirish til vositalaridan real muloqotda foydalanish dars jarayonini tabiiy kommunikativ muhitga yaqinlashtirish xatoga ijodiy yondashish va o'rganish jarayonini faoliyat sifatida tashkil etish

Ingliz tili darslarida kommunikativ yondashuvdan foydalanishda o'qituvchi o'quvchilar uchun muloqot sharoitini yaratadi masalan rolli o'yinlar juftlikda yoki guruhda ishlash debatlar intervyu mashg'ulotlari loyihalar tayyorlash kabi usullar o'quvchilarni haqiqiy aloqa jarayoniga jalb etadi bu usullar orqali o'quvchilar nafaqat tilni balki madaniyatni ham o'rganadilar chunki har bir muloqot ma'lum madaniy kontekstda kechadi

Kommunikativ yondashuvda mashg'ulotlarning mazmuni ham muhim o'quvchilarga qiziqarli bo'lgan hayotiy mavzular tanlanadi masalan sayohat ta'lim ish suhbatlari do'stlik va ijtimoiy munosabatlar kabi mavzular bu mavzular o'quvchini o'z fikrini bildiruvchi subyekt sifatida shakllantiradi shuningdek o'qituvchi darsda autentik materiallardan foydalanadi bu esa o'quvchilarning haqiqiy tildan foydalanish malakasini oshira di

Kommunikativ yondashuvda baholash tizimi ham an'anaviy shakllardan farq qiladi o'quvchining faolligi muloqotdagi ishtiroki va til vositalaridan foydalana olish darajasi baholanadi ya'ni natija emas balki jarayon e'tiborga olinadi bu o'quvchini o'z fikrini erkin bildirishga undaydi

Kommunikativ yondashuv interaktiv metodlar bilan bevosita bog'liq chunki har ikkala yondashuvning maqsadi o'quvchini dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylantirishdan iborat misol uchun brainstorming fishbone munozara yoki klaster kabi metodlar kommunikativ darslarda keng qo'llaniladi bu metodlar o'quvchilarning fikrlash jarayonini faollashtiradi muloqot va hamkorlik muhitini yaratadi

Psixologik jihatdan olganda kommunikativ yondashuv o'quvchilarni o'z fikrini erkin ifoda etishga o'rgatadi chunki bu metodda xatolar o'rganish jarayonining tabiiy qismi sifatida qabul qilinadi bu esa o'quvchilarda o'ziga ishonchni kuchaytiradi shuningdek darsda kommunikativ faoliyat orqali o'quvchilar motivatsiyasini oshirish mumkin chunki ular o'rganayotgan tilning amaliy ahamiyatini his etadilar

Kommunikativ yondashuvning amaliy samaradorligini ko'rsatadigan tadqiqotlar shuni tasdiqlaydiki bu metod asosida tashkil etilgan darslarda o'quvchilarning tinglab tushunish va gapirish ko'nikmalari tezroq shakllanadi ular o'z fikrini chet tilida ifoda etishga intiladilar grammatik bilimlar esa tabiiy muloqot jarayonida mustahkamlanadi shunday qilib kommunikativ yondashuv natijasida o'quvchilar tildan foydalanish malakasini amaliy yo'l bilan egallaydilar

O'zbekiston Respublikasi ta'lim tizimida ham so'nggi yillarda ingliz tilini kommunikativ yondashuv asosida o'qitishga katta e'tibor qaratilmoqda bu borada Prezident qarorlari va davlat dasturlari asosida xorijiy tillarni o'qitish metodikasini takomillashtirish bo'yicha ishlar olib borilmoqda ayniqsa umumta'lim maktablari kollej va oliy ta'lim muassasalarida ingliz tili darslari faoliyatga yo'naltirilgan tarzda tashkil etilmoqda bu esa ta'lim jarayonini xalqaro standartlarga yaqinlashtirish imkonini bermoqda

Kommunikativ yondashuv asosida o'tilgan darslarda o'quvchilar faqat o'qituvchini tinglab qolmay balki o'zaro muloqot qilish orqali bilim oladilar bu darslarni jonli va ijodiy muhitda o'tkazishga zamin yaratadi o'qituvchi esa darsni boshqaruvchi emas balki hamkor sifatida qatnashadi bu uslub shaxsga yo'naltirilgan ta'lim tamoyillariga hamohangdir

Kommunikativ yondashuvda mashg'ulotlar rejalashtirilayotganda quyidagi bosqichlarga e'tibor berish lozim birinchidan maqsadni aniqlash ya'ni o'quvchilar qanday kommunikativ vazifani bajarishlari kerakligini belgilash ikkinchidan vaziyat tanlash masalan mehmonxonada buyurtma berish yoki intervyuda qatnashish uchinchidan mos leksik va grammatik materialni tanlash to'rtinchidan mashqlar tizimini bosqichma bosqich tashkil etish shunday yondashuv natijasida o'quvchi haqiqiy muloqot muhiti orqali tilni egallaydi

Kommunikativ metodning yana bir ustun jihati bu o'quvchilar o'rtasida ijtimoiy hamkorlikni rivojlantiradi ular birgalikda ishlash o'z fikrini himoya qilish boshqalar fikrini tinglashni o'rganadilar bu esa shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalarni ham shakllantiradi

Bugungi raqamli asrda kommunikativ yondashuvni onlayn ta'limda qo'llash imkoniyatlari ham kengaymoqda videokonferensiyalar onlayn suhbatlar virtual sinflar orqali o'quvchilar ingliz tilida muloqot qilish amaliyotini oshiradilar bu esa til o'rganish jarayonini global darajaga olib chiqadi shu sababli zamonaviy ingliz tili o'qituvchisi nafaqat metodik bilim balki axborot texnologiyalaridan foydalanish malakasiga ham ega bo'lishi lozim

Kommunikativ yondashuvning asosiy g'oyasi shundan iboratki tilni o'rganish bu til haqida o'rganish emas balki tildan foydalanish jarayonidir ya'ni o'quvchi grammatika va so'z boyligini amaliy faoliyatda o'zlashtiradi shuning uchun dars jarayoni o'rganilayotgan tilni real muloqot vositasiga aylantirishga qaratiladi

XULOSA

Kommunikativ yondashuv asosida ingliz tili darslarini tashkil etish bugungi kunda eng samarali o'qitish strategiyalaridan biri hisoblanadi bu yondashuv orqali o'quvchilar chet tilida erkin muloqot qilish mustaqil fikrlash va ijodiy yondashish malakasini rivojlantiradilar shuningdek kommunikativ yondashuv interaktiv metodlar bilan uyg'unlashganda darslar yanada samarali kechadi o'qituvchi bu jarayonda yo'naltiruvchi va motivator sifatida ishtirok etadi o'quvchi esa faol suhbatdoshga aylanadi natijada ta'lim jarayoni o'rganishga emas balki muloqotga asoslanadi bu esa til o'rganishning tabiiy va samarali shaklini

yaratadi shu bois kommunikativ yondashuv hozirgi ta’lim tizimida chet tillarni o’qitishning eng muhim metodik asoslaridan biri sifatida e’tirof etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullayeva N 2022 *Chet tillarini o’qitishda kommunikativ kompetensiyani shakllantirish metodikasi* Samarqand davlat chet tillar instituti ilmiy axboroti
2. Mamatqulova D 2023 *Ingliz tili darslarida kommunikativ yondashuvning o’rni va ahamiyati Til va adabiyot ta’limi* jurnali 3-son Toshkent
3. Omonova Z 2022 *Chet tillarni o’qitishda kommunikativ metodlardan foydalanishning samaradorligi* Respublika ilmiy-amaliy konferensiya materiallari Toshkent davlat pedagogika universiteti
4. Xolmatova M 2024 *Kommunikativ yondashuv asosida o’quvchilarning nutqiy kompetensiyasini shakllantirish yo’llari* Toshkent davlat pedagogika universiteti ilmiy to’plami
5. Ziyayeva G 2023 *Chet tilini o’qitishda faol metodlar va kommunikativ yondashuv Pedagogik innovatsiyalar va zamonaviy ta’lim* respublika ilmiy-amaliy to’plam Toshkent
6. Yo’ldosheva N 2022 *Ingliz tilini o’qitishda kommunikativ yondashuvning samarali shakllari* Namangan davlat universiteti ilmiy axboroti